

ÅRSRAPPORT FOR STATENS SENIORRÅD 2017

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
1.1	Rådets mandat	3
1.2	Rådets medlemmer	3
1.3	Sekretariat	4
2	Overordnet vurdering av rådets aktivitet.....	4
3	Arbeidsliv	5
3.1	Kompetansepolitikk.....	5
3.2	Stimuleringstiltak.....	5
3.3	Saker i rådet.....	5
4	Aldersdiskriminering.....	6
4.1	Ny felles likestillings- og diskrimineringslov	6
4.2	Nettverk og synliggjøring.....	6
4.3	Saker i rådet.....	6
5	Eldre som samfunnsressurs.....	7
5.1	Verdien av aktive seniorer.....	7
5.2	Frivillighet	7
5.3	Deltakelse i FLOKE-prosjektet	7
5.4	Innovasjon og gründerskap	8
5.5	Nettverk.....	8
5.6	Saker i rådet.....	8
6	Sunn og aktiv aldring	8
6.1	Forebygging og tidlig innsats	8
6.2	Bolig.....	9
6.3	Elektronisk kommunikasjon	10
6.4	Helsepolitisk barometer	10
6.5	Saker i rådet.....	10
7	Seniorpolitisk redegjørelse.....	10
8	Andre saker	11
8.1	Forbrukerpolitikk	11
8.2	UNECE kongress om aldring, Lisboa	12
9	Sosiale medier, nettside og nyhetsbrev	12
10	Kontaktinformasjon:.....	14

Årsrapport 2017

1 Innledning

1.1 Rådets mandat

Statens seniorråd skal være et uavhengig og rådgivende organ som skal gi råd til offentlige myndigheter og instanser på nasjonalt nivå om vesentlige forhold som angår seniorbefolkningen. Rådet skal legge vekt på forhold som angår en sunn og aktiv aldring. Med seniorer menes personer over 60 år, samtidig som flere forhold knyttet til seniorer, spesielt i arbeidslivet, også kan gjelde for personer i 50-årene.

Statens seniorråd skal ta utgangspunkt i at seniorenne utgjør en økende andel av befolkningen, de lever lenger og de fleste vil oppleve mange funksjonsfriske år. Det er behov for å styrke forståelsen for seniorbefolkningen som en naturlig del av alle samfunnsområder. Seniorenne kjennetegnes av mangfold, som i befolkningen ellers, og utgjør et ressurspotensial. Rådet skal bidra i vår felles forpliktelse til å endre synet på seniorers plass i arbeids- og samfunnslivet.

Statens seniorråd skal:

- *Følge utviklingen på senior-/eldreområdet, drøfte og gi råd om seniorers situasjon på viktige samfunnsområder, med utgangspunkt i sunn og aktiv aldring*
- *Bidra til å synliggjøre seniorers ressurser og nyansere oppfatningen av eldre og aldring*
- *Bidra til å bekjempe aldersdiskriminering og andre hindre/barrierer for deltakelse og å kunne bruke sine ressurser, og formidle informasjon om Eldres vilkår og rettigheter*
- *Være særskilt opptatt av forhold som bidrar til at eldre står lenger i arbeidslivet og er aktive i samfunnet. Rådet skal, blant annet gjennom holdningsarbeid, belyse de positive effekter av å være i arbeid og aktivitet for den enkeltes helse og livskvalitet samtidig som det er bra for samfunnet*
- *Rådet skal være aktive i samfunnsdebatten, og drive utadrettet informasjon og holdningsarbeid, blant annet gjennom en nettside. Rådet skal være i dialog med relevante kunnskapsmiljø og bruker- og interesseorganisasjoner. Rådet skal fremme en seniorpolitisk redegjørelse i løpet av perioden.*

1.2 Rådets medlemmer

Rådet er administrativt underlagt Helse- og omsorgsdepartementet og har sitt sekretariat i Helsedirektoratet. Nåværende rådsperiode løper ut 31.12.2017.

Rådet består av følgende medlemmer:

Wenche Frogn Sellæg (leder), Erik Råd Herlofsen (nestleder), Carl I. Hagen, Tora Aasland, Rita Lekang, Hans Olav Tungesvik (fram til sin død i juni 2017), Turid Wickstrand Iversen, Liv Thun og Ole Mathis Hetta (fram til sin død i juni 2017).

Det har vært avholdt 5 rådsmøter i 2017. Ett av møtene (november) var et to-dagsmøter, de andre dagsmøter. Det er blitt behandlet 55 saker, med eksterne innledere på 4 saker. I tillegg har rådet på to av rådsmøtene hatt besøk av statssekretærer fra Helse- og omsorgsdepartementet. Rådsleder og sekretariatet har også deltatt på en rekke eksterne møter og konferanser, delvis som innledere og foredragsholdere.

1.3 Sekretariat

Rådet fikk ved årets begynnelse tildelt en budsjettamme på 4 millioner. Rammen var redusert med kr. 200 000 fra forrige år. Foruten drift av sekretariat og rådsmøter, som er de største utgiftspostene, har midlene gått til rapportene vi har bestilt, deltakelse i FLOKE-prosjektet, til arbeidet med den seniorpolitiske redegjørelsen og arrangementet for overrekkelsen. I tillegg har rådsleder og sekretariat deltatt under Arendalsuka.

Sekretariatet hadde ved inngangen til 2017 to fast ansatte og en vikar i fulle stillinger hvorav en som leder. I tillegg innleid kommunikasjonsrådgiver tilsvarende om lag 25 prosent stilling. I mars sluttet sekretariatsleder Eilin Ekeland og seniorrådgiver Ingrid Kjøhler Knutsen har fungert som sekretariatsleder ut rådsperioden. Da også Irene Sørås sluttet i sitt vikariat i august, ble sekretariatsfunksjonen svært redusert. Sekretariatet fikk ikke anledning til å erstatte den ansatte som sluttet med ny fast ansatt fordi rådet bare hadde noen måneder igjen av sin rådsperiode og fordi Helsedirektoratet var inne i en større omorganisering og nedbemanningsprosess. Det ble gjort forsøk på å rekruttere en person til et midlertidig engasjement gjennom en intern utlysning uten at det ga resultat. Ressurssituasjonen har vært noe avhjulpet gjennom kjøp av mer ekstern kommunikasjonsbistand. Det har imidlertid ikke vært en gunstig situasjon og det løpende kommunikasjonsarbeidet har siste halvår vært spesielt sårbart som følge av dette.

Det er et godt samarbeid med Helsedirektoratet både på administrativ og teknisk støtte, og et faglig nettverk med utveksling av informasjon og fagdebatter. Sekretariatet setter svært stor pris på dette faglige nettverket.

2 Overordnet vurdering av rådets aktivitet

En av rådets viktigste saker også dette året har vært å fortsette arbeidet med å få lovfestet et forbud mot aldersdiskriminering utenfor arbeidslivet. Etter mange års engasjement og kontinuerlig arbeid fra flere seniorråd var det en stor tilfredsstillende å registrere at Stortinget i juni 2017 enstemmig vedtok et forbud mot aldersdiskriminering i en ny felles likestillings- og diskrimineringslov. Loven trer i kraft fra 1. januar 2018.

I følge mandatet skal rådet «Være særskilt opptatt av forhold som bidrar til at eldre står lenger i arbeidslivet og er aktive i samfunnet.» Rådet har også dette året fortsatt arbeidet med

arbeidslivsrelaterte spørsmål. I seniorpolitisk redegjørelse er det foreslått tiltak som skal stimulere både arbeidstakere og arbeidsgivere til å få eldre til å stå lenger i arbeid.

Arbeidet med ferdigstilling av seniorpolitiske redegjørelse som ble overrakt til helse- og omsorgsministeren 2. oktober har vært en av hovedsakene for råd og sekretariat i 2017.

Rådet har vært opptatt av at eldre er en ressurs også etter at man har forlatt arbeidslivet. Et av formålene har vært å synliggjøre samfunnsverdien av den innsatsen heltidspensjonister bidrar med i Norge. To rapporter som er utarbeidet av Ny Analyse på oppdrag av Statens seniorråd har bidratt til oppmerksomhet og interesse om dette temaet i 2017.

Rådet har dette året også behandlet flere saker som gjelder Eldres boligsituasjon. Sammen med flere organisasjoner og virksomheter har rådsleder og sekretariat engasjert seg i de samfunnsmessige konsekvensene av de foreslåtte endringene i forslag til ny byggeteknisk forskrift som regjeringen sendte på høring før sommeren.

3 Arbeidsliv

3.1 Kompetansepolitikk

Kompetanse og kompetanseutvikling for eldre arbeidstakere har vært et viktig tema. Nasjonal kompetansepolitisk strategi ble lansert 3. februar og har som mål å bidra til at enkeltmennesker og virksomheter har en kompetanse som gir Norge et konkurransedyktig næringsliv, en effektiv og god offentlig sektor, og gjør at færrest mulig står utenfor arbeidslivet. Målgruppen for strategien er hele den voksne befolkningen.

Statens seniorråd gjorde flere bestrebelser i 2016 for å få seniorperspektivet inn i strategien. Rådet vurderer at man kan være fornøyd med at seniorperspektivet er tatt inn, men budskapet om at seniorer er mer utsatt i arbeidslivet og følgelig trenger ekstra oppmerksomhet og særlige stimulerings tiltak er ikke tilstrekkelig hensyntatt.

3.2 Stimuleringstiltak

Gjennom arbeidet med seniorpolitisk redegjørelse i 2017 har rådet fortløpende behandlet saker om stimulerings tiltak som kan bidra til at eldre arbeidstakere står lenger i arbeidslivet. Det er insentiver man allerede har som må beholdes, forsterkes og suppleres. Seniorpolitisk redegjørelse gir en oppstilling av ulike tiltak rettet mot henholdsvis arbeidstakere og arbeidsgivere.

3.3 Saker i rådet

Følgende saker relatert til arbeidslivet har blitt behandlet i rådet i løpet av 2017:

Sak 08/17 Kompetansepolitisk strategi, sak 09/17 Arbeidsmarkedet - Stimulerings tiltak fra arbeidsgiverne, sak 10/17 Utredning om tilpasninger i arbeidslivet, sak 16/17 Redusert arbeidsgiveravgift som stimulerings tiltak, sak 17/17 Rett til sykepenger som stimulerings tiltak, sak 18/17 Rett til dagpenger som stimulerings tiltak, sak 22/17 Høringsuttalelse om rapporten «Seniorer og arbeidslivet», sak 30/17 Pårørenderollens betydning for arbeidslivsdeltakelse og sak 34/17 om deltakelse i et Fafo-forskningsprosjekt «Health and Work in Old Age».

4 Aldersdiskriminering

4.1 Ny felles likestillings- og diskrimineringslov

Statens seniorråds mål har vært at aldersdiskriminering skal bli ulovlig også utenfor arbeidslivet. Med vedtaket i Stortinget i juni om en ny felles likestillings- og diskrimineringslov, er aldersdiskriminering tatt inn som et særskilt diskrimineringsgrunnlag. Det vises flere ganger til uttalelser fra Statens seniorråd i lovproposisjonen, Prop. 81 (2016-17). Sett fra Statens seniorråds side er det positivt at aldersdiskriminering er tatt inn som et eget diskrimineringsgrunnlag. Samtidig er det uheldig at aldersgrenser fastsatt i lover og forskrifter er unntatt, eksempelvis aldersgrenser knyttet til dagpenger og sykepenger, og at aktivitetspliktene i arbeidslivet, i motsetning til hva gjelder øvrige diskrimineringsgrunnlag, fortsatt ikke skal gjelde for grunnlaget alder.

Rådet har fått en muntlig invitasjon av likestillings- og diskrimineringsombud Hanne Bjurstrøm til å samarbeide om hvordan loven kan følges opp. Rådet ser behov for å følge opp loven når den trer i kraft.

4.2 Nettverk og synliggjøring

Statens seniorråd er representert ved sekretariatet i brukerutvalget til Likestillings- og diskrimineringsombudet. Der har diskriminering på bakgrunn av alder blitt et selvfølgelig tema på linje med øvrige diskrimineringsgrunnlag når diskriminering diskuteres. Brukerutvalget gikk også sammen om en stand på Arendalsuka i august.

Sekretariatet var representert på Arendalskonferansen «Fremtidens kommuner» i juni. Der hadde vi i samarbeid med Oslo og Trondheim kommuner ansvar for et såkalt dypdykk om aldersvennlige byer og samfunn under temaet «Gleder vi oss til å bli gamle?». Sekretariatsleder brukte sitt innlegg til også å fokusere på aldersdiskriminering. Seminaret var godt besøkt og synliggjorde at tematikken rundt det å bli gammel for mange er knyttet til aldersdiskriminering og negative holdninger til eldre.

I en artikkel om alderisme i januarnummeret av Vi over 60, deltok rådsleder i en samtale med forsker Per Erik Solem om temaet. Før stortingsvalget i høst fikk rådsleder også anledning til å kommentere den manglende representativiteten av eldre på partienes lister i NRK P1. Rådet har også brukt sosiale medier for å synliggjøre problematikken og jobbe med holdninger innen dette temaet.

4.3 Saker i rådet

Følgende saker relatert til aldersdiskriminering har blitt behandlet i rådet i løpet av 2017: Sak 26/17 Ny lov om diskriminering – aldersdiskriminering forbudt, sak 27/17 Alderisme og sak 40/17 Eldre i spesialisthelsetjenesten. Skjer det geografisk forskjellsbehandling og aldersdiskriminering?

5 Eldre som samfunnsressurs

5.1 Verdien av aktive seniorer

Rådet ga høsten 2016 Ny Analyse AS i oppdrag å kostnadsberegne verdien av heltidspensjonistenes frivillige innsats i både formell og uformell form. Rapporten «Verdien av aktive seniorer»¹ ble ferdigstilt i januar 2017, og resultatene ble presentert på et frokostseminar som rådet arrangerte 9. februar. I rapporten anslås tidsbruken blant pensjonister knyttet til organisert frivillig arbeid til 13 800 årsverk i 2016 mens tidsbruken blant pensjonister knyttet til uformelt frivillig arbeid anslås til 32 000 årsverk. Verdibidraget fra pensjonister gjennom frivillig arbeid samlet anslås til om lag 25 milliarder kroner for 2016. Pensjonistene bidrar til fellesskapet med 97 milliarder kroner i skatt og 23,5 milliarder i merverdiavgift gjennom forbruk.

Resultatene av dette ble aktivt presentert for ulike medier. Rapporten og tallene fikk god synlighet i media, blant annet med et førstesideoppslag i VG 8. februar. Resultatene er også brukt i ulike kronikker, forelesninger, sosiale medier og andre aktuelle kanaler.

5.2 Frivillighet

Statens seniorråd har i 2017 vært opptatt av frivillighet blant eldre, bl.a. som følge av rapporten fra Ny Analyse. Som en del av arbeidet med rapporten, gjennomførte Ny Analyse også en spørreundersøkelse om frivillighet blant seniorer og pensjonister i 2016. Det er behov for kunnskap om hvordan man rekrutterer frivillige i dag og hva som fungerer best.² Sammen med Frivillighetsbarometeret som Frivillighet Norge gjennomfører hvert år, gir det nødvendig kunnskap om frivillighet blant eldre. Statens seniorråd ser det som viktig at det legges til rette for en styrking av frivillig innsats blant annet gjennom utarbeidelse av kommunal frivillighetspolitikk. Rekruttering av seniorer må være en sentral del av kommunenes frivillighetspolitikk for å opprettholde verdien av den frivillige innsatsen som utføres av pensjonister. Dette var derfor tema på et frokostmøte rådet arrangerte med tittelen «Kommunenes ukjente milliardkonto» under Arendalsuka.

Regjeringen har satt i gang arbeidet med en ny melding om den statlige frivillighetspolitikken. Samfunnet har endret seg og frivilligheten har endret seg. Derfor mener kulturministeren at det er behov for en ny melding om den statlige frivillighetspolitikken. Rådet var invitert til et innspillsmøte for oppstart av arbeidet med meldingen og har gitt sine innspill, blant annet basert på de rapportene Ny Analyse har utarbeidet for oss.

5.3 Deltakelse i FLOKE-prosjektet

Også næringslivet er opptatt av den demografiske utviklingen med mange flere eldre i årene som kommer og ønsker å bidra med løsninger på ulike måter. Statens seniorråd har fått henvendelser og hatt kontakt med ulike aktører på dette området. Rådet valgte i 2017 å engasjere seg i et prosjekt som ble kalt Demografifloken. Prosjektet er et innovasjonsprosjekt innenfor seniorpolitikken med deltakere fra offentlig virksomhet, næringsliv, organisasjoner og fagmiljøer. Grunntanken bak prosjektene er at slike samfunnsutfordringer kan ses på som floker. De kan ikke løses av

¹ <https://seniorporten.no/wp-content/uploads/2017/02/Verdien-av-aktive-seniorer.pdf>

² https://seniorporten.no/wp-content/uploads/2017/02/Frivillighetsundersokelsen_2016_Frivillighet_blant_eldre_og_pensjonist....pdf

enkeltaktører alene, men gjennom samarbeid mellom flere aktører som nærmer seg utfordringen fra hver sin kant. Rådsleder har deltatt i prosessen som gikk fram til juni 2017. I prosjektet har deltakerne kommet opp med forslag til løsninger på ulike problemstillinger hvorav noen er utviklet til konsepter. Det er nå opp til prosjektdeltakerne hvordan de vil ta de utviklede konseptene videre for eventuell realisering.

5.4 Innovasjon og gründerskap

Regjeringen satser på å gjøre Norge til et bedre gründerland og har pekt på mer gründerskap blant eldre. Etter et seminar som Helse- og omsorgsdepartementet arrangerte om temaet i januar, tok rådet i etterkant initiativ til et innledende møte med Innovasjon Norge for å drøfte en mulig oppfølging og et videre samarbeid. Gründerskap for eldre er et relativt nytt område både for Innovasjon Norge og for Statens seniorråd. Rådet har også gitt innspill til Arbeids- og sosialdepartementet om hvordan man kan stimulere til mer sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon, også for seniorer.

Initiativene rådet har tatt, har ikke ført til noen konkrete planer om videre arbeid foreløpig, men bør følges opp av et nytt råd.

5.5 Nettverk

Statens seniorråd ser at det er mange frivillige aktører som er opptatt av den ressursen eldre er og betydningen det har for den enkelte frivillige å kunne bidra. Sekretariatet har hatt et godt samarbeid med Frivillighet Norge i året som er gått. Frivillighet Norge har deltatt med innlegg på frokostseminaret der rapporten om samfunnsverdien av pensjonistenes frivillige innsats ble presentert og var samarbeidspartner for frokostmøtet som ble arrangert under Arendalsuka. Rådsleder ble også trukket inn på ulike måter i arrangementene som Frivillighet Norge hadde under Arendalsuka. Rådet ser nytten av å støtte opp under hverandres aktiviteter i sosiale medier og deler gjerne innlegg som fremmer synligheten av frivillige eldre som samfunnsressurs.

5.6 Saker i rådet

Følgende saker som omhandler eldre som ressurs har blitt behandlet i rådet i løpet av 2017: Sak 19/17 Frivillighetspolitikk, 31/17 Eldre som kunnskapsressurs, 33/17 Presentasjon av arbeidet i FLOKE, 38/17 der det bl.a. gjort rede for rådets innspill til ny melding om frivillighetspolitikk og sak 39/17 Presentasjon av arbeid og resultater fra Demografifloken.

6 Sunn og aktiv aldring

6.1 Forebygging og tidlig innsats

Statens seniorråd mener at innsatsen for Eldres helseutfordringer i større grad må rettes inn mot forhold som kan påvirkes gjennom forebygging og tidlig innsats enn på reparasjon og behandling. Gjennom arbeidet med seniorpolitisk redegjørelse i 2017, har rådet diskutert flere tiltak som kan bidra til at eldre holder seg friske lenger.

Rådet har fattet vedtak om styrket frisklivstilbud i kommunene og om tilgang til psykiske helsetjenester for eldre. Kommunenes frisklivstilbud når personer som ikke deltar i andre aktivitetstilbud og rekrutterer personer fra lavere sosio-økonomiske grupper. Sosial ulikhet i helse-

og levevaner virker inn på helse- og livskvalitet i eldre år. Rådet mener tilbudet som frisklivssentraler tilbyr er svært viktig, men finner det likevel ikke riktig å foreslå at det pålegges kommunene gjennom lovfesting.

I innspill til strategien for psykisk helse som ble gitt i 2016, pekte rådet på at mangelen på psykisk helsehjelp til den eldre del av befolkningen, medfører et høyt forbruk av medikamenter selv om eldre responderer godt på psykoterapi i form av samtaler og sosiale tiltak. Strategien for psykisk helse ble lagt fram i august 2017. Strategien spenner over hele psykisk helsefeltet, fra folkehelse til behandling og rehabilitering, og den omfatter alle aldre; barn, unge, voksne og eldre. Den har først og fremst fokus på barn og unge. Det er derfor viktig for Statens seniorråd å tydeliggjøre at tilgang til psykiske helsetjenester må gjelde for hele befolkningen uavhengig av alder.

Rådet har gitt innspill til arbeidet med kvalitetsreformen «Leve hele livet» som regjeringen satte i gang våren 2017. Det er en kvalitetsreform for eldre med fokus på mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp, sammenheng og gjennomføring. For eksempel vil innsats for å redusere fysisk inaktivitet, forebygge fall og skader, styrke forebygging av begynnende helseplager, psykiske helseplager, ensomhet og sosial isolasjon være avgjørende for at flere skal kunne oppleve en sunn og aktiv aldring. Kommunene må legge til rette for at eldre kan bidra med sine ressurser, og at kommunene kan ha stor nytte av å samordne de forebyggende tjenestene på en måte som gir effektiv ressursutnyttelse og som gjør at de blir kraftfulle.

6.2 Bolig

Rådet behandlet i 2016 flere saker om bolig og Eldres boligsituasjon. Det har vært et ønske å følge opp dette i 2017 med tanke på innholdet i den seniorpolitiske redegjørelsen. Temaene som har vært diskutert har i stor grad handlet om boligpolitikk og at denne må sees i sammenheng med eldrepolitikken. Egnede og tilgjengelige boliger er viktig for at eldre skal kunne klare seg hjemme så lenge som mulig, noe som er i tråd med Eldres egne ønsker og vedtatt politikk.

Det er store samfunnsmessige gevinster i å oppføre bygg med god tilgjengelighet. Direktoratet for byggkvalitet sendte tidlig i 2017 ut forslag til ny byggt teknisk forskrift (TEK17) på høring. Statens seniorråd var ikke invitert som høringsinstans, men ble invitert inn til et samarbeid med flere organisasjoner og virksomheter som alle var bekymret for de samfunnsmessige konsekvensene av endringene i forskriften. Forslaget innebærer, blant mye annet, innskrenkede arealkrav, flere dørterskler, brattere ramper og reduserte krav til lysforhold – alt sammen forhold som reduserer den fysiske tilgjengeligheten til boliger. Rådet avga et hørings svar på egne vegne og sluttet seg til et felles brev til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om konsekvensene av disse endringene. Rådet deltok også med representasjon fra rådsleder og sekretariatet i møte med den politiske ledelsen i departementet og i et seminar på Stortinget. Dessverre nådde man ikke fram med bestrebelsene i å påvirke utformingen av den nye forskriften.

Sekretariatet har også fått muligheten til å komme med innspill til en boligveileder som Helsedirektoratet utarbeider.

6.3 Elektronisk kommunikasjon

Digital kommunikasjon er den foretrukne kommunikasjonsformen i samfunnet, også for offentlige instanser og virksomheter. Statens seniorråd er svært bekymret for den manglende oppmerksomhet fra myndighetenes side rundt eldres digitale deltakelse. Rådet mener at det burde vært gitt statlige føringer overfor kommunene om gjennomføring av den digitale hverdag for grupper av seniorer som faller utenfor. Det må være én digital postkasse for det offentlige, og det må være en reell reservasjonsrett for personer som ikke er i stand til å benytte seg av de digitale kommunikasjonskanalene. Statens seniorråd mener at folkebibliotekene i kommunene må spille en vesentlig rolle i gjennomføring av den digitale hverdag. Rådet har i brev henvendt seg til alle landets kommuner og kommunale eldreråd om betydningen av å ruste opp folkebibliotekene til å kunne yte nødvendig opplæring og brukerstøtte til eldre og utsatte grupper.

6.4 Helsepolitisk barometer

Statens seniorråd deltok også i 2017 i Helsepolitisk barometer som gjennomføres av Kantar TNS. Det er andre året rådet deltar. Rådet fikk også denne gangen anledning til å formulere inntil fem spørsmål. For å kunne se endringer i svarene, valgte rådet å beholde noen av spørsmålene fra 2016 mens det ble formulert to nye spørsmål knyttet til synet på verdsetting av arbeidstakere over 55 år og om boligpreferanse når man blir eldre.

Av hovedfunnene ser vi at god helse er den klart viktigste enkeltfaktoren for å sikre god livskvalitet når en blir eldre; 73 prosent av befolkningen er enige i det. Majoriteten (56 prosent) av befolkningen mener kommunen de bor i er opptatt av innbyggernes helse og livskvalitet. Andelen øker markant i forhold til samme tid i fjor da under halvparten (48 prosent) av befolkningen sa det samme. 48 prosent av befolkningen har ganske eller svært stor tillit til at det offentlige vil gi dem de helsetjenestene de behøver når de blir eldre. Andelen øker fra 41 prosent på samme tid i fjor. 45 prosent av befolkningen synes ikke arbeidsgivere generelt sett verdsetter arbeidstakere over 55 år i samme grad som yngre arbeidstakere.

Resultatene fra hele undersøkelsen ble presentert i et stort arrangement på Filmens Hus 28. mars.

6.5 Saker i rådet

Følgende saker relatert til sunn og aktiv aldring har blitt behandlet i rådet i løpet av 2017:

Sak 05/17 Funksjonsattest for bolig, sak 06/17 Boligtiltak for eldre, sak 07/17 Høring – forslag til ny byggeteknisk forskrift, sak 15/17 Elektronisk kommunikasjon, sak 20/17 Forebygging og tidlig innsats, sak 24/17 Resultater fra helsepolitisk barometer, sak 31/17 Lovfesting av frisklivssentraler, sak 40/17 Eldrehelseatlas for Norge og sak 45/17 Deltakelse i Helsepolitisk barometer 2018.

7 Seniorpolitisk redegjørelse

Rådet har i sitt oppdrag å levere en seniorpolitisk redegjørelse ved avslutningen av rådsperioden. Formålet med redegjørelsen er å gi råd om tiltak som bør iverksettes for å oppnå de ønskede effekter for seniorene i morgendagens samfunn. Gjennom det siste året er saker og temaer fortløpende tatt opp og diskutert med henblikk på om temaet skulle tas inn i den seniorpolitiske redegjørelsen. Redegjørelsen var ferdigstilt og ble behandlet i rådet 7. september. Redegjørelsen ble deretter

gjennomgått med hensyn til språkvask, illustrasjoner og lay-out. Papirutgaven av redegjørelsen er trykket i 1 500 eksemplarer.

Den seniorpolitiske redegjørelsen ble overlevert helse- og omsorgsminister Bent Høie 2. oktober 2017 under et arrangement på Sentralen i Oslo. Redegjørelsen finnes på rådets hjemmeside https://seniorporten.no/wp-content/uploads/2017/10/Seniorpolitisk_redegjorelse_2014_2017.pdf.

Det er sendt et eksemplar av redegjørelsen til alle nye stortingsrepresentanter, til landets ordførere og til de kommunale eldrerådene i kommunene.

8 Andre saker

8.1 Forbrukerpolitikk

Statens seniorråd har hatt muligheten til å komme med innspill knyttet til regjeringens arbeid med en ny stortingsmelding om forbrukerpolitikk. Forbrukerområdet omfatter både varer og tjenester der det skjer en økende digitalisering av tjenester til befolkningen. Rådet var representert ved sekretariatet på en rundebordskonferanse 30. august. Der var rådet satt opp under temaet «Forbrukerutfordringer på digitalområdet».

Seniorer og eldre oppfattes ofte som en gruppe som har utfordringer på det digitale området. I innspillet ble det understreket at det er viktig å nyansere dette bildet. Eldre og seniorer er like mangfoldige som befolkningen for øvrig. Gruppen spenner fra seniorer i 55-60 årsalderen som fremdeles er i arbeid eller nylig har forlatt arbeidslivet til de eldste eldre som i større grad kan være avhengig av hjelp og omsorg i hverdagen. Selv om mange henger godt med i den digitale hverdagen og er flittige brukere av ny teknologi, så er det likevel denne gruppen som har flest utfordringer i å henge med. De største utfordringene for eldres digitale hverdag er knyttet til digital kompetanse og til tilgang for hjelp og brukerstøtte, herunder teknisk brukerstøtte.

I forhold til hva myndighetene kan gjøre, ga rådet uttrykk for at nasjonale og kommunale myndigheter må legge til rette for økt kompetanse gjennom f.eks. kommunene, folkebibliotekene, samarbeid med frivillige, studenter/skoleelever og med teknologi-miljøer. Kommunene vil ha stor nytte av at eldre henger med i den digitale hverdagen og bør derfor ta et større ansvar for at eldre blir digitale innbyggere. Skal eldre kunne nyttiggjøre seg den velferdsteknologien og hverdagsteknologien som man satser på i omsorgstjenestene fremover, er det en viktig forutsetning. Videre at nasjonale myndigheter må stille krav og rammer til digitaliseringen. Det er behov for større grad av standardisering som gjør løsningene enklere og mer brukervennlig for forbrukeren. Dette må ikke overlates til bransjen alene. I forhold til hva bransjen kan gjøre, mener rådet at den må ta et større ansvar for å utvikle produkter og løsninger innenfor sin bransje som er brukervennlige for brukergrupper som ikke har høy digital kompetanse. Bransjen bør ta inn over seg at det blir en varig økning i eldrebefolkningen som utgjør en kjøpesterk forbrukergruppe. Derfor bør bransjen kunne tilby produkter og løsninger for de som har behov for enklere løsninger og mer bistand enn andre forbrukergrupper.

8.2 UNECE kongress om aldring, Lisboa

I regi av FN-Europa/Økonomikommisjonen (UNECE) pågår det et bredt anlagt samarbeid for å fremme aktiv aldring i Europa. Arbeidet baserer seg på en ministerdeklarasjon fra Madrid i 2007; Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA). Denne ble fulgt opp i en ny ministerkonferanse i Wien i 2012. Her ble det rapportert om gjennomføringen siden 2007 og vedtatt en ny ministerdeklarasjon; 2012 Vienna Declaration. Statens seniorråd ble i 2016 invitert til å komme med innspill på hvor langt Norge er kommet i å følge opp deklarasjonen og hva som bør rapporteres om til UNECE (United Nations Economic and Social Council).

Kongressen i Lisboa i september var knyttet til at man i 2017 skulle vedta den fjerde deklarasjonen om hvordan man skal jobbe for å fremme aktiv aldring i medlemslandene. Sekretariatsleder fikk anledning til å være med i den norske delegasjonen som forøvrig bestod av statssekretær og seniorrådgiver fra Arbeids- og sosialdepartementet, statssekretær og seniorrådgiver fra Helse- og omsorgsdepartementet og en seniorrådgiver som representerte Senter for Seniorpolitikk. Det var inspirerende og interessant å se at det er sammenfallende utfordringer man diskuterer i Europa, og at de foreslåtte strategiene er godt gjenkjennbart med det Statens seniorråd arbeider for i Norge og innenfor rådets innsatsområder.

Sekretariatsleder fikk anledning til å formidle et kort skriftlig «statement» om rapporten Verdien av aktive seniorer til presidenten i EURAG - The European Federation of Older Persons. Han ga uttrykk for at det var svært interessant og ønsket å ta det videre med til sine kolleger i EURAG.

9 Sosiale medier, nettside og nyhetsbrev

Statens seniorråd har i sitt mandat å være aktive i samfunnsdebatten og drive holdningsskapende arbeid.

Medier og sosiale medier er viktige kanaler. Både rådsleder og flere av rådsmedlemmene har vært synlige i media. I 2017 har Statens seniorråd vært omtalt i media 275 ganger mot 117 ganger i 2016. Den største andelen av omtalen var knyttet til undersøkelsen om verdien av frivillige pensjonister som Ny Analyse utførte for oss. I februar, da rapporten ble lagt frem, var Statens seniorråd omtalt 108 ganger i norske medier. Rådsleder har vært omtalt i mediene 76 ganger så langt i år. Hennes faste deltakelse i generasjonspanelet i NRK+ er også med å profilere Statens seniorråd på en god måte. Rådsleder deltok også i Debatten på NRK1 28. september som handlet om eldrebølgen og arbeidsliv. Denne mediedeltakelsen er i tillegg til tallene foran.

Det legges også jevnlig ut nyhetssaker og henvisning til litteratur på www.seniorporten.no/seniorraadet.no. Rådet har produsert 10 nyhetssaker og replikker til nettsidene i 2017. Redusert bemanning i sekretariatet har gjort at produksjonene av saker til hjemmesiden lavere enn i 2016.

Det har vært noe økning i antall følgere og delinger i sosiale medier. Målet er imidlertid ikke flest mulig følgere, men det faktum at en har de riktige følgerne som liker og deler. På sosiale medier må det være en jevn aktivitet. Det er ikke antall innlegg i seg selv som er avgjørende, men at innleggene treffer følgerne med det vi er opptatt av, og at det skaper engasjement. At følgerne blir engasjert

bidrar til å øke rekkevidden på innleggene våre. I fjor høst ble det laget en redaksjonsplan for saker til sosiale medier. Det er et nyttig verktøy for å sikre en jevn strøm av innlegg. På grunn av begrensede ressurser i sekretariatet har aktiviteten på sosiale medier vært noe lavere i høstmånedene enn gjennom første delen av årene.

Både på Twitter og på Facebook er det jevn aktivitet knyttet til aktuelle saker innenfor rådets mandat. Vi har hatt ca. 50 innlegg på Twitter. Antall følgere på Twitter har økt fra 507 ved utgangen av 2016 til 559 i november 2017. På Facebook er også antall følgere økt noe, fra 1787 per 31.12.2016 til 1882 per 21.11.2017. Det ble postet 140 innlegg på Facebook i perioden. Her nådde «toppinlegget» ut til 15 400 personer. Innlegget ble delt 19 ganger. Det betyr at det stadig er flere som engasjerer seg i våre saker. Innlegget som nådde flest i år hadde en rekkevidde på 15 390 personer. Innlegget handlet om omskolering og ny karriere som en mulighet for å gjøre de siste 15 årene i arbeidslivet til de beste. Selv om det store flertallet av våre følgere liker og deler innlegg som går på temaet arbeidsliv og det å stå lenger i arbeid, er det noen som gir tilbakemelding på at Statens seniorråd representere en elite og ikke sliterne.

Det er sendt ut to nyhetsbrev. Det tredje for 2017 sendes ut i desember. Nyhetsbrevene sendes elektronisk til omlag 700 abonnenter, blant annet til alle landets kommuner og fylkeskommuner. Nyhetsbrevene ble også delt på nettsiden og i sosiale medier.

Sekretariatet sendte fra starten av året ut daglige medieoppdateringer til rådet. Denne tjenesten opphørte på grunn av manglende kapasitet i sekretariatet.

10 Kontaktinformasjon:

Statens seniorråd
Helsedirektoratet
Postboks 7000 St. Olavs plass
0130 Oslo

Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo
Tlf.: 24 16 38 91
E-post: statens.seniorraad@helsedir.no
www.seniorporten.no